

“Et problembarn?” Når politiet kommer på banen!

En teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (OPPG300-O)

Politihøgskolen avd. Oslo

2013

Kand.nr: 37

Antall ord: 6600

INNHOLDSFORTEGNELSE

SAMMENDRAG	3
INNLEDNING	4
Problemstilling.....	5
Definisjoner og avgrensning.....	6
Oppgavens oppbygning	7
METODE	8
Bakgrunn for temavalg	8
Metodevalg	9
Forforståelse og egne forutsetninger	10
TEORI	11
Et kriminalitetsforebyggende perspektiv	11
Politi og skole, en viktig samarbeidsplattform	11
KONTAKTETABLERING	13
Tillitsbånd gjennom relasjonsbygging.....	15
HVOR KAN VEIEN VIDERE FØRE?	17
Personorientert forebygging som en strategi	17
AVSLUTTENDE ORD.....	19
BIBLIOGRAFI.....	21
SELVVALGT PENSUM	23

SAMMENDRAG

Temaet for denne oppgaven er omfavnet av forebyggende kriminalitet i barneskolen. Målet er å belyse utfordringer og muligheter politiet møter i kontaktetableringen med eleven, der rammene for samtalen settes i et tverretatlig perspektiv. Oppgaven er teoretisk og bygger på drøfting av eksisterende litteratur og tolking av egne erfaringer fra praksisåret i BII, da jeg hospiterte på Forebyggende avdeling på Grønland. Oppgaven viser at relasjonsbyggingen er påvirkelig av flere rammefaktorer, som personlig og institusjonell tillit. Bakenforliggende årsaker som arv og miljø ble ikke drøftet inngående, men belyste oppgaven i form av kompleksiteten av integreringen av eleven. Personorienterte tiltak rettet direkte mot eleven og mot klassen som fellesskap belyste problematikken det tverretatlige samarbeidet sto ovenfor, der ulike interesser ønskes ivaretatt.

En gjennomgang av eksisterende litteratur viser at tyngdepunktet av det som er blitt forsket på omhandler kommunikasjon med barnet sett fra andre perspektiver enn fra politiets side. Det var lite forskning som gikk direkte på kontaktetableringen med barn som hadde innvandringsbakgrunn. Oppgaven har vist utfordringene for en politistudent å sette seg godt inn i rollen som politikontakt i skolen, da dette ikke fikk observeres over tid. Betydningen og kunnskap om kulturell bakgrunn og bidrag til stigmatisering av mennesker, viste seg også som en viktig brikke i brobygging mellom politi og elev, der tilliten skal etableres og en relasjon skal dannes.

INNLEDNING

«En ung elev med utenlandsk opprinnelse sitter ovenfor meg på en gammel og slitt trestol. Eleven lener albue sine på bordet og henger med hodet. Blikket er festet mot den firkantede bordplaten og barnet er musestille. Elevens far sitter ved siden av, kledd i en olabukse og en brun skjorte, han er stelt og relativt veltalende i språket, men er også hissig og høylytt. Han nærmest befaler barnet om å fortelle kontaktlæreren og politiet hva som hadde skjedd i skolegården dagen i forveien, hvorfor han må ta fri fra jobb for å møte på barnets skole for en samtale. Eleven er fortsatt musestille. Etter en stund forsøker eleven å si noe, med en lav og usikker stemme forsøker det seg på noen norske gloser. Tårene begynner å trille fra øynene og eleven sier ikke noe mer akkurat da, blir igjen musestille.»

Grønland politistasjon i Oslo, vinteren 2012. Jeg hospiterer på Forebyggende avdeling. To uker av hele praksisåret blir tilbrakt her. Den ene av disse to ukene tilbringes på noen av kretsens skoler, eksempelvis Vahl barneskole og Fyrstikkalleen barne- og ungdomsskole. Politiets tilstedeværelse innebærer blant annet aktivt å delta og å være tilgjengelig, i et tverretattlig samarbeid omkring barn som opplever problemer og vanskeligheter i skolehverdagen, der «skøyerstrekene har gått over streken av hva som er akseptabel oppførsel».

Strategiplan for forebyggende politiarbeid 2002-2005 utformet av Politidirektoratet uttrykker i klartekst at «det forebyggende politiarbeid skal være integrert i alle politigjøremål (...) og målet må være og blant annet gripe inn i årsakene til kriminalitetsutviklingen og hindre gjentakelser av ulovlige handlinger».

Gjennom praksisåret erfarte jeg at uttrykket «kriminalitetsforebyggende politiarbeid» ofte hadde et mer negativt ladet preg, selv med et klart overordnet mål om at politiet skal jobbe kriminalitetsforebyggende. Interessen for å jobbe tett mot barna i skolen var variabel blant dem som ikke tilhørte den Forebyggende avdelingen. Lie (2011) beskriver det kriminalitetsforebyggende arbeidet som en dynamisk prosess, der arbeidet styres av lokalt forankrede forhold til arbeidsmåten på det aktuelle tjenestestedet i tillegg til endringer i samfunnsforholdene lokalt. Hun skriver videre at dette muliggjør og tilrettelegger for kreativitet og initiativ i tjenesten, men at dette likevel i større grad har basert seg på ildsjeler i etaten. Men forebyggende arbeid kan vel ikke bare basere seg på ildsjeler, det må vel være et genuint samarbeid blant flere aktører?

Problemstilling

Hvilke muligheter og utfordringer møter Politiet under kontaktetableringsfasen med eleven i et forebyggende tverretatlig samarbeid i skolen? Hvordan kan denne relasjonen som skapes mellom politi og elev, bidra til å forhindre en mulig uheldig utvikling for eleven sett fra et personorientert forebyggingsperspektiv?

Lie (2011) besvarer spørsmålet om ildsjeler ovenfor, når hun i boken *I Forkant* henviser til en evalueringsrapport utarbeidet av forskere ved PHS *Modell for forebygging av kriminalitet*? Hun skriver at en forutsetning for godt kriminalitetsforebyggende arbeid er et godt tverrfaglig samarbeid, der flere aktører må på banen i et tverretatlig samarbeid. Kriminalitetsforebyggende arbeid må dermed ses på som et bredt fagfelt med flere ulike tilnærminger til problemene, strategier og arbeidsmåter. Hva som skal prioriteres og på hvilken måte det forebyggende arbeidet i distriktet skal gjennomføres på, styres av politiske føringer og lokale satsningsområder står det nedskrevet i St. meld. 42 (2005). Oslo politidistrikt skriver på sine nettsider: *«barn og unge er en prioritert satsningsgruppe, sammen med foreldre og andre organisasjoner hvor barn og unge er med, skal vi skape trygge oppvekstvilkår som sikrer at ungdommene er bevisste i forhold til gråsoner og miljøer som skaper grobunn for kriminalitet.»*

Problemstillingens overordnede ramme omfatter utfordringer og muligheter i kontaktetableringsfasen med elever når politiet kommer på banen i skolehverdagen. Jeg skal forsøke å belyse politiets innsats for eleven i skolen og utfordringer som kan følge, når eleven kommer i politiets søkelys. Oppgaven spisses mot samarbeidet mellom politiet og skolen, faktorer gjennom kontaktetableringen som kan fremme og hemme den unges syn på den kriminelle løpebanen i møtet med politiet.

Definisjoner og avgrensning

Jeg har i denne oppgaven valg å avgrense problemstillingen til å omfatte politiets samarbeid med skolene i Oslo, innenfor Grønland krets. Det var på denne arenaen jeg deltok gjennom min hospiteringsperiode. Politikontaktene (Lid 2007:4) ved Forebyggende avdeling hadde fordelt ansvaret for oppfølgingen ved de ulike skolene mellom seg og jeg fulgte samme politikontakt gjennom uken.

Politiet representerer et formelt kontrollorgan og har et særskilt ansvar i gjennom et kriminalitetsforebyggende arbeid. Betydningen av kriminalitetsforebyggende arbeid vil jeg komme tilbake til i teoridelen av oppgaven. Barnet er enkelteleven politiet møter og kommer i kontakt med når et tverretatlig samarbeid rundt eleven etableres i skolen. De sosiale rammene for relasjonen er på forhånd definert; politiet er et formelt kontrollorgan som utfører en formell kontroll ovenfor eleven (Christie, 1997).

I overskriften valgte jeg å skrive, for meg og muligens flere, et ladet uttrykk; «*problembarn*». Mitt mål er ikke å plassere enkelteleven i en «lukket bås» der kun én beskrivelse av eleven er gjeldene. Hensikten er å skape et tema som leseren kan ha mulighet til å relatere seg med og få assosiasjoner til. Min videre bruk av begrepet «*problembarn*» vil omfatte elever som befinner seg i en gråsoner av problemer som kan lede mot en uheldig negativ utvikling, problemer som eleven selv ikke er i stand til å løse kun på egenhånd. Gjennom betegnelsen et «*problembarn*», tar jeg i denne oppgaven utgangspunktet i Wichstrøm og Backe-Hansens definisjon: «en utadrettet problematferd eller atferdsvansker, som ofte innebærer sosial konflikt og lov- eller normbrudd» (sitert av Frøyland og Sletten, 2012, s 44).

Fra politiperspektivet vil jeg snevre inn oppgaven til å omfatte gruppen enkeltelever jeg som politistudent kom i kontakt med ved skolebesøkene. Hovedvekten av disse elevene var barn av utenlandsk opprinnelse, som på bakgrunn av hendelser i tilknytning til skolehverdagen hadde blitt innkalt til samtale med politikontakten og skolens kontaktlærer. Utfordringer og muligheter knyttet til kontaktetableringen med den enkelte elev i samarbeid med skolevesenet vil stå sentralt. Jeg vil hovedsakelig fokusere oppgaven gjennom et proaktivt forebyggende arbeid, i forhold til å avverge fremtidige lovbrudd. Proaktivt arbeid er av Riksadvokaten et ledd i bekjempelsen av forekomsten av kriminalitet, skriver Lie (2011).

Oppgaven vinkles fra politistudentens perspektiv, kontaktetablering med et personorientert forebyggende fokus. Det er flere forebyggende strategier som kunne vært tatt opp, i tillegg til utfordringer omkring taushetsplikt, men oppgavens omfang og tidsperspektiv tillater ikke dette i denne konteksten.

Det er også flere andre variabler som kunne vært tatt med for å belyse og sentrere oppgaven ytterligere. Bakenforliggende årsaker hentet fra kriminalstatistikken, som arv og miljø, kulturell tilknytning og forankringer i troen vil kunne være faktorer som kunne belyst årsaker til at eleven havner under definisjonen «problembarn». For denne oppgaven er det derimot ikke tid, rom eller anledning til å gå i dybden ved bruk av dybdeintervjuer av barna, over en tidsperiode, men enkeltproblemer som eleven selv forteller om i samtalene vil eksemplifiseres der det er mulig og anses som relevant.

Oppgavens oppbygning

Oppgaven tar utgangspunkt i en selvopplevd episode som fant sted under hospiteringsperioden, som dannet grunnlaget for tema og problemstilling. Fremgangsmåten jeg har benyttet for å belyse temaet bli redegjort for i metodedelen. Gjennom et teorikapittel vil utvalgte kriminalitetsforebyggende teorier vil bli kritisk reflektert og drøftet mot hverandre med et kunnskapsbasert bakteppe i lys av hva problemet er, for hvem det gjelder og hvorfor det er et problem. Jeg vil vende tilbake til kontaktetableringen og betydningen av denne, samt betydningen av det tverretatlige samarbeidet mellom politi og skole. Avslutningsvis vil jeg ikke konkludere med spesifikke tiltak eller fremgangsmåter som bør benyttes, det er viktig å se at hver enkelt sak er individuell og med individuelle utfordringer, men komme med noen synspunkter basert på drøftingen av forebyggende tiltak.

Generelle erfaringer skal jeg forsøke å samle i en rød tråd med bakgrunn i episoden jeg innledningsvis fortalte om, der argumenter som belyser utfordringer og muligheter for et forebyggende samarbeid i barneskolen knyttes opp mot eleven.

METODE

Jeg vil i dette kapitlet kort gå gjennom bakgrunnen for valget av oppgave i lys av innledningen som allerede er presentert. Jeg vil komme inn på tilnærming av metodevalg og begrunnelsen for hvorfor jeg har valgt metoden jeg har gjort. Jeg vil redegjøre for mine forutsetninger for å skrive denne oppgaven slik at leseren får en forståelse av mitt ståsted og min forforståelse knyttet til temaet.

Bakgrunn for temavalg

Flere temaer kan problematiseres i en slik oppgave, men som det fremgår av fagplanen er fokuset på forebyggende arbeid et viktig fokusområde som blir vektet gjennomgående i studieløpet så vel som i politihverdagen. Jeg har derfor valgt meg ut en situasjon fra hospiteringsperioden og bygget oppgaven rundt denne hendelsen. Selv om det var en enkelthendelse jeg observerte, så ser jeg problemstillingen som relevant i forhold til oppgaveteksten, spesielt her i Oslo. Et stort lokalsamfunn der integreringspolitikken viser sine styrker og svakheter i et mangfold av kulturer. Hospiteringsperioden er ment som et innblikk i noen av politiets mange arbeidsmåter og ansvarsområder, og ikke ment som et fasitsvar på hvordan forebyggende arbeid kun skal bedrives. Perioden er ment som en inspirasjon til studentene for å se et mangfold i polityrket og mulighetene som er tilstede, blant annet ved et tverrfaglig og et tverretatlig samarbeid.

Politiets samarbeid med skolen, med et kontaktetableringsfokus rettet mot eleven har et klart forebyggende fokus begrunnet i hvordan vi som politi og samarbeidsparter skal forhindre at en fremtidig ung person blir en av våre klienter ved et senere tidspunkt i livet.

Metodevalg

Jeg har valgt å belyse denne problemstillingen som en teoretisk fremstilt oppgave. Denne fremgangsmåten er benyttet for å kunne belyse problemstillingen basert på egne erfaringer knyttet opp mot faglitteratur og vitenskapelig forskning på temaet. Forskningsbasert litteratur vil bidra til å belyse problemstillingen fra flere ulike synsvinkler, men der hovedvekten av forskningen er basert på politiet og eleven i et samarbeid med skolen. Et systematisk og nøyaktig utvalg av aktuell litteratur, en datareduksjon (Johannesen, Tufte, & Christoffersen, 2010, s. 163), er gjort med et kritisk blikk da det er store mengder tilgjengelig informasjon om temaet, men ikke alt som viser seg å være like relevant. Ved å innskrenke informasjonsmengden til et håndterbart volum, så vil tolkningen og drøftelsene bygge på et mer presist grunnlag, og oppgaven vil reflektere problemstillingen. Egne opplevelser vil eksemplifiseres og reflekteres i lys av tidligere forskning. Gjennom datainnsamlingen erfarte jeg at det er mye forskning på ulike felt; barn, ungdom, skole, skole og politi, men forskning på flere av temaene i en sammenheng var det vanskeligere å finne.

Det har derfor vært en utfordring å finne aktuell litteratur som reflekterer mitt utgangspunkt gjennomgående, men likevel har jeg valgt ut litteratur jeg mener kaster et lys over problemstillingen selv om ikke all forskning gjennomgående representerer mitt utgangspunkt. I tillegg er det mange sosiale variabler, som arv, miljø og kulturell bakgrunn som jeg ikke kommer dypt innpå. Dette vil igjen kunne gjenspeile noen av mine refleksjoner og tolkninger og derfor ikke være fullstendig presentabel for en større elevgruppe. Jeg forsøker å være bevisst på mitt utgangspunkt og valg av litteratur når jeg drøfter de erfaringer jeg har i forhold til temaet, knyttet mot generelle holdepunkter i forskningen. Målet vil ikke være å komme med en konklusjon om hva som er rett måte å gjennomføre en kontaktetablering med et barn i skolen på, men å se på erfaringer, utfordringer og muligheter i et samarbeid mellom politi og skole, når den enkelte elev blir et «problembarn».

I forhold til forskningsetiske problemstillinger, har jeg anonymisert alle opplysninger som kan knyttes til person og skole, med unntak av oppgavens ramme; eksemplifiseringer fra skoler i Grønland krets. Det finnes mange skoler innenfor denne kretsen og derav en stor elevpopulasjon. Hendelser som nevnes er gjenfortalt som en generell episode, der konkrete fakta er utelatt slik at ingen skal kunne direkte identifisere seg og føle seg utpekt.

Utvalgt litteratur ble gjort i etterkant av en utarbeidet disposisjon for oppgaven, slik at aktuell forskning kunne filtreres og bearbeides. Søkene ble gjennomført ved bruk av

Politihøgskolens (PHS) biblioteks søkemotorer, BIBSYS Ask og PIA, i tillegg til tidligere gjennomgått faglitteratur i pensumbøker ved PHS. Veiledning til skriving av denne oppgaven ble gitt av Anne Hagen, Høgskolelektor i psykologi. cand.polit pedagogikk.

Forforståelse og egne forutsetninger

Kunnskap og informasjon om politiets kontakt i skolen var for meg nesten ikke eksisterende før jeg startet på min utdanning ved PHS. Jeg hadde en ide fra oppveksten om at politiet dukket opp når det var et akutt behov, og at besøk i skolen var mest relatert til det forebyggende besøket i barnehagen. Jeg vokste opp på et lite tettsted rett utenfor Oslo og min kontakt med politiet har nærmest vært fraværende. Likevel sitter jeg med en forståelse av at ikke alle har opplevd den samme tilstedeværelsen slik jeg har, selv om vi har vokst opp på samme sted. Enkelte bar preg av mer kontakt med politiet i forbindelse med kriminalitet. Arv og miljø, familiebakgrunn og andre forhold vil derfor være med på å påvirke ens syn på politiets tilstedeværelse, både i positiv og negativ forstand.

Oslos innbyggere kommer fra flere ulike nasjoner. Utviklings- og kompetanseetaten i Oslo opplyser på sine nettsider at folkemengden i Oslo 2012 var 613 285 mennesker¹, av disse representerer innvandrerbefolkningen² 181 343 personer. Dette tilsvarer 29,6 % av Oslos befolkning i 2012. Denne statistikken er med på å belyse et mangfold, selv om det her ikke er inkludert fra hvilken nasjonalitet eller etnisitet innvandrergruppen tilhører. Med en kulturell bakgrunn som ikke alltid er lik vår egen er det derfor viktig å utvise forståelse og respekt i møte med andre kulturer, dette være seg både barn og voksne. Jeg ser for meg at politiets samarbeid i skolen derfor kan ha ulik påvirkningskraft avhengig av tiltro til politiet fra et annet hjemland enn Norge.

Erfaringer fra venner og bekjente som jobber i skolen, er et ønske om et mer synlig politi, også i barneskolen. Noen lærere legger vekt på at de merker en problematferd i tidlig alder og at det er viktig å komme tett på problemet med et godt nettverk. Et samarbeid fra tidlig alder kan i bestefall påvirke eleven i en retning vekk fra en mulig uheldig utvikling. Disse påstandene oppfattet jeg som interessante og jeg ønsket å se nærmere på politiets samarbeid i barneskolen. Barna er yngre, men forståelsen og en mer konsekvensrettet tankegang har allerede begynt å ta form i deres utvikling.

¹ Folkemengden i Oslo uavhengig av bydelsinndelingen

² Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre bosatt i Oslo uavhengig av bydelsinndelingen

TEORI

Et kriminalitetsforebyggende perspektiv

For å belyse problemstillingen, politiets kontaktetablering med barn, i et forebyggende perspektiv vil det være aktuelt å se på noen aktuelle tilnæringsmetoder og hva som plasserer disse metodene i en forebyggende kontekst. Likeså må politistudentens rolle kartlegges ytterligere og plasseres i et rammeverk for vårt bidrag til kriminalitetsforebyggende arbeid. Barna er vår fremtid, det er de som skal overta og styre landet vårt fremover. Verdier som inkludering, fellesskap og likeverd er pilarer i vårt samfunn som vi er opptatte av å fremme og videreføre til neste generasjon. Men hva med de barna som av ulike årsaker faller på utsiden av det vårt samfunn aksepterer som normalt? Der politiet kommer på banen fordi «problembarna» har utvist en atferd der normer og regler ikke lenger er integrert i vedkommende og de kan komme på kant med lovens lange arm.

Lie (2011:21) skriver at forebyggende arbeid er å være i forkant og forhindre at noe negativt skjer. Hadde politiet alltid klart dette, å forhindre at noe negativt skjer, ville ikke politiet jobbe etter en reaktiv arbeidsmetode slik vi kjenner den i dag. Å forhindre at noe negativt skjer er heller ikke alltid gjennomførbart, politiet kan ikke være til stedet over alt til en hver tid. Hadde vi vært det ville dette for det første påvirke betydningen av den uformelle sosiale kontrollen også finner sted i skolen, på en slik måte at samfunnets borgere ikke lengre bryr seg og politiet må stå for alle sanksjoner. Lie beskriver videre at forebygging i seg selv er et vidt og et vagt begrep, og at det ikke alltid er like lett å sette fingeren på hva det faktisk er som er av forebyggende karakter. Hvem som opplever hva som forebyggende kan derfor fort bli veldig individuelt, selv om samfunnets rammer setter en forutsetning og en mulig definisjon på hva forebyggende arbeid er. Hvor skal politiet da starte?

Politi og skole, en viktig samarbeidsplattform

Tilbake til eleven jeg fortalte om innledningsvis. Skolen kontaktet politikontakten som hadde ansvar for samarbeidet med den aktuelle skolen og et møte ble avtalt. Stian Lid skriver i sin masteravhandling (Lid, 2007) om samarbeidet mellom skolen og politiet, og at gjennomføringen av dette samarbeidet i liten grad er regulert av myndighetene. Dette gir et bredt spillerom til hvert enkelt politidistrikt, på måten samarbeidet blir gjennomført på og det

enkelte distrikts kraft til å fremskaffe egne rutiner. Et felles utgangspunkt er dermed ikke til stedet og ildsjelene vil igjen kunne ha en betydning for arbeidet der de måtte finnes. Et felles utgangspunkt er likevel Politiinstruksens § 15-1, som pålegger politiet å innlede et nært samarbeid med skoler, samtidig som den gir politiet en underretningsplikt ovenfor skolene om å informere om forhold som kan ha betydning for dem.

Politikontakten jeg var med under hospiteringen gjennomførte samarbeidet på en slik måte at politiet kom på besøk til skolen ved behov initiert fra kontaktlærerene eller rektor. Det hendte også at politiet besøkte skolene i «fredstid» når det ikke var ytret behov for besøk, men kun for å vise at de er tilstede i en hverdag der barn og unge befinner seg i en fase i livet der grensetesting og nysgjerrighet er viktige temaer. Lid skriver videre at politiet kunne se på dette samarbeidet som en bestilling fra skolen. Liv Finstads «Politiblikket» (sitert av Stian Lid, 2007: 60), blir formulert på en slik måte at de som jobber innenfor det forebyggende vil se på målsetninger og motiver for politiarbeidet på en annen måte enn andre avdelinger med andre prioriteringer og målsetninger. På den måten vil politikontaktens utgangspunkt være vesentlig forskjellig fra for eksempel en ordenspatrolje. Det at ulike avdelinger har ulike prioriteringer og mål, må likevel ikke utelukke at en ordenspatrolje ikke jobber forebyggende når omstendighetene tilsier det. Det må ikke bli slik at «politiblikket» for forebyggende politiarbeid kun blir benyttet av forebyggende politipatroljer, da vil politiets rammeverk for et gjennomgående forebyggende arbeid ikke være tilstrekkelig gjennomført og politiet vil feile.

Samarbeidet mellom politikontaktene og skolen er også beskrevet av Lid i hans avhandling, så jeg vil ikke gå i dybden på dette temaet. Essensen er at mye av samarbeidet mellom politi og skole, bygger på når skolen faktisk velger å kontakte politikontakten i utgangspunktet. Hvilke konkrete vurderinger skolen gjør i hvert enkelt tilfelle vil være avgjørende for om politiet kommer på banen eller ikke. I eksempelet jeg innledet med, var noe av foranledningen at det var øvet vold av en elev mot en annen elev i skolegården i skoletiden. Skolen avgjorde at et adekvat tiltak måtte være å tilkalle politikontakten på bakgrunn av den informasjonen de satt på. Jeg vil videre i oppgaven drøfte fra det tidspunkt der politikontakten har kommet på banen, «elevens møte med politiet». En velkjent metode i denne sammenhengen vil være bruk av en bekymringssamtale med eleven. Jeg ser at oppgaven overordnet vil kunne falle inn under denne kategorien, men jeg velger likevel å se videre på selve kontaktetableringsfasen, som både vil kunne gjelde ved en mer formell og organisert bekymringssamtale (Lie 2011: 103-105), men også ved første møte med politiet. Relasjonen som skapes mellom elev og politi vil ha noe å si for senere kommunikasjon og samarbeid. Hvordan kan da politiet ta kontakt med eleven, er det noe rett og galt?

KONTAKTETABLERING

Hva er kontaktetablering? Bjerknes og Hoff Johansen (2009) sier at kontaktetablering er å skape et klima for god kommunikasjon. Fra avhørsmetodikken henter de at suksessfaktorer er god planlegging, introduksjon av partene og likevekt mellom aktørene. Hvordan oppleves kontaktetableringen i skolen, mellom eleven og politiet?

Det første som slår meg når jeg tenker tilbake på praksisåret og forelesninger i første og tredje klasse, er at foreleserne formanet oss om at det ikke er skummelt å snakke med barna. Sett bort fra formaliteter som fort kommer på banen, så må ikke politiet være redde for å ta kontakt og høre på hva barna har å si. Det handler like mye om å møte barna på deres nivå og arena, og å lytte aktivt på det de formidler. Kontaktetablering er et gjennomgående tema i politiyrket. Politiet er i kontakt og dialog med mennesker, en relasjon skapes gjennom kontakt og kommunikasjon. Når politiet møter opp på skolen til et arrangert møte mellom elever, lærere, kontaktlærere og foresatte, så vil det allerede her ligge et tverretatlig samarbeid som basis og danne grunnlaget for kommunikasjonen og veien videre.

For politiet å komme inn på denne arenaen og møte eleven kan være utfordrende på flere områder. Å snakke med eleven som ikke bare har sin egen forståelse av hva som ligger i et møte med politiet, men også samtidig møte politiet med lærere og foreldre til stedet kan være en utfordring også sett fra et politiperspektiv. Forståelse av yrkesetikken vil her kunne virke inn på politiets møte med situasjonen. For å få til en god kontaktetablering og en god relasjon mellom politi og elev, så er det viktig å kunne sette seg inn i elevens forståelse av situasjonen. På den ene siden kan politiet være en «regelrytter» som er ute etter å statuere et eksempel og behandle eleven kun som et voksent individ. Ses kontaktetableringen i et mer dydsetisk perspektiv der den gyldne middelveien står sentralt, så vil den gode moral hjelpe politiet til å treffe det som er riktig i denne eksakte situasjonen. Mot, visdom og rettferdighet tilføres når politiet velger å handle (Syse, 2005). Etske utfordringer vil derfor kunne innvirke på måten politiet opptrer ovenfor eleven. De bakenforliggende temaene som jeg kort har nevnt vil også spille en rolle i møte med eleven og hvilke fordommer politikontakten da kan inneha. I Oslo er 29,6 % av befolkningen innvandrere, så betydningen av fordommer vil kunne komme til syne i forhold til ulik kulturell forståelse. Et ønske i politietaten er et mangfold av kulturer, som igjen skal kunne speile befolkningen. Kanskje vil dette også ha en påvirkningskraft i forhold til hvem som blir fremtidige politikontakter?

Relasjonsbyggingen mellom politi og elev, arrangert i et tverretatlig samarbeid kan være problematisk. Ulike interesseområder og perspektiver på situasjonen eleven har havnet i

kan kanskje bli fort bli for stort i forhold til selve eleven. Eleven jeg møtte i skolen sa at det var vanskelig å forholde seg til alle instanser samtidig. Foreldrene var opptatt av en ting, mens skolen var opptatt av noe annet. Det vil for politiet som aktør, være en balansegang å bevege seg på i møte med eleven. Ulike interesser fra ulike arenaer kan oppleves som motstridene. Politiets agenda vil kunne avvike fra skolens agenda, og dette kan prege relasjonen mellom elev og politi. At politiets tilstedeværelse ikke heller alltid er ønskelig kan være med på å gi møtet og samtalen en utfordrende start. Eleven ønsker kanskje ikke oppmerksomheten politiet medfører, dette kan bidra til å stigmatisere «innvandrerbakgrunnen» ytterligere. Politikontakten jeg var med gikk alltid i uniform på skolebesøkene, så synliggjøringen vil være et tema. Ville derimot en politikontakt som ikke gikk i uniform kunne skapt en bedre relasjon? St.meld. 42 (2005) sier at politiet skal ha et sivilt preg og legge hovedvekten på forebyggende oppgaver. Samtidig er det en makt og autoritet knyttet til uniformen. Politiet som en formell sosial kontrollør kan kanskje bli utfordret når uniformen tas av. En mindre asymmetrisk maktbalanse vil ta plass, men kan dette ha betydning for relasjonen, uvisst.

Elevens eget utgangspunkt er viktig i denne sammenhengen. Kompendiet «Kommunikasjon og konflikthåndtering» peker på våre forsvarsmekanismer, som igjen vil kunne påvirke oss gjennom kommunikasjon (Politihøgskolen, 2010:129). Artikkelen presenterer angstfølelsen som kan oppstå når en situasjon kan oppstå som truende. Dette vil være en utfordring for politiet. Hvordan komme bak «muren» og inn på eleven du vil prate med. Å være kjent med at forsvarsmekanismene kan tre i kraft i situasjoner vil på den ene siden være fordelaktig i et slikt møte. Muligheten politiet sitter med til å forklare og vise forståelse kan kanskje bidra til at «guarden» senkes og eleven vil prate. På den andre siden så kan dette også bidra til å sette kommunikasjonen på vent, fordi forsvaret blir for overveldende og eleven kan lukke seg. Skal politiet snakke til eller med eleven? Emilie Kinge (2012) viser til forskjellene mellom monolog og dialog. Det handler om å kjenne seg selv «å se» andre, skriver hun. Anvende dialogen på en slik måte at det kommer noe fornuftig ut av konflikten. Kinge sier at dialogen må brukes på den måten at vi aktivt lytter og er villige til å ha en likeverdig samtale. Dette er et punkt som kan være viktig for oppbygging av fortrolighet og tillit mellom elev og politi.

Å skape en relasjon i kontaktetableringsfasen, kan derfor også handle om å sette seg inn i elevens forståelse av politiet. Hvilken forforståelse av norsk politi har eleven? Hvilke kulturelle ballaster og assosiasjoner får eleven til politiets rolle i skolen? Dette er ikke enkle spørsmål og det vil være mange ulike individuelle svar. Skolene jeg besøkte hadde mange elever med innvandringsbakgrunn fra land der politiet oppfattes som korrumpert og kulturen for å

stole på politiet dermed var lav. Derfor kan elevens forventninger og tanker om politiet kanskje påvirke relasjonsbyggingen. Fra politiets perspektiv vil en rolleavklaring og en forklaring av politiets bidrag i skolen kunne være et utgangspunkt for å redusere og luke unna tolkninger som eleven kan sitte inne med på bakgrunn av sin kultur. Å belyse at politiet skal opptre på en saklig, nøytral og medmenneskelig måte, og samtidig behandle alle med respekt vil kunne være et slikt utgangspunkt. Det å kunne gi litt ekstra av seg selv i kraft av sin rolle vil kanskje kunne bidra til å skape en tillit mellom eleven og politiet, samtidig som arenaen hvor møtet foregår på vil være underlagt et tverretatlig fokus.

Tillitsbånd gjennom relasjonsbygging

Tillit er et omfattende og vidt begrep, men et begrep som det er viktig å inkludere i relasjonsbyggingen mellom eleven og politiet. Tidsskrift for Den Norske Legeforening har skrevet en artikkel som tar for seg tillit og makt. Noen med makt har større sjanse for å oppnå tillit enn noen uten makt har, skriver Grimen (Grimen, 2001). Politiet har i kraft av sin rolle en makt som det medfølger og stilles krav til. Den legitime makten som politiet innehar, skaper tillit fordi den som makten utøves ovenfor også tror og aksepterer grunnlaget som makten bygger på. Her kan utfordringene vises i at eleven ikke vet eller nødvendigvis forstår dette grunnlaget eller mistolker makten politiet i Norge har på bakgrunn av sin egen kultur. Dersom tilliten ikke er til stede vil det også kunne bli vanskeligere å skape den gode relasjonen for kontaktetableringen. Her har politiet utviklingspotensialet til å styrke tilliten til elever med minoritetsbakgrunn.

Egge og Ganapathy (2012) skriver at undersøkelser omkring tillitsmålinger viser størst tap av tillit for politiet blant minoritetsbefolkningen. Her vil det være naturlig å trekke linjer mellom foreldres holdninger til politiet og hva som formidles videre til barna. Den personlige tilliten som Egge og Ganapathy fremhever viktigheten av å belyse politiets holdninger til minoriteter og minoritetsbefolkningens holdninger til politiet. Mulighetene til å belyse dette tidlig i skolen kan være en stor mulighet for politiet i relasjonsbyggingen med eleven. Hvis tilliten er tett knyttet til et maktforhold slik det beskrives i tidsskriftet til Den Norske Legeforening (Grimen, 2001), samtidig som tilliten synliggjøres gjennom direkte handling mellom politi og minoritetsgrupper, så vil kanskje skolearenaen kunne være en fin mulighet til å jevne denne maktbalansen? Liv Finstads (Finstad, 2000) «Politiblikket» utfordres, og blir her satt på prøve i forbindelse med hva ordentlig politiarbeid er.

Å møte eleven på elevens nivå, høre og se eleven fra elevens perspektiv kan bidra til at stereotype oppfatninger omkring innvandrere kan nyanseres. Det å lytte aktivt til historien eleven forteller og kanskje lese mellom linjene, kan gi politiet muligheter til å rette på oppfatninger som bidrar til misforståelser og misoppfatninger begge veier. Kommunikasjonen kan også her ses på tvers av ulike perspektiver. Foreldrene som er til stedet vil også ha en oppfatning av hva barnet forteller, og hva politiet representerer. Eleven jeg møtte sa lite, og hovedvekten av kommunikasjonen gikk mellom politi og foreldre, og politi og kontaktlærer. På denne måten mistet barnet stemmen sin og muligheten for å bli lyttet til.

Å skape en tett relasjon mellom elev og politi, under påvirkning av foreldre og andre samarbeidene etater kan derfor fort by på utfordringer. Graden av tillit fremkommer av den kommunikasjonen og samhandlingen som finner sted ansikt til ansikt, skriver Egge og Ganapathy (2012). Denne formen for tillit kan beskrives som relasjonstillit og utviklingen av tilliten avhenger av kvaliteten på møtet, ikke kvantiteten (Politidirektoratet, 2011:8).

På skolen er det ikke bare politiet i møte med eleven alene og graden av tillit vil kanskje påvirkes i større eller mindre grad av de andre aktørenes tilstedeværelse. Hvis dette er tilfellet, så er det kanskje ikke reelt oppnåelig å få en fullverdig relasjonsbygging mellom eleven og politiet, fordi det vil være andre aktører med ulike påvirkningsgrad på banen. For politiet å være til stedet kan ses på som en byrde for enkelte elever, økt fokus omkring dem, mens det for andre elever kan være et tegn på interesse og at noen andre utenforstående bryr seg og er til stede for dem. Egge og Ganapathy (2012) beskriver videre betydningen av oppsøkende politiarbeid og suksessfaktorer for at tilliten på denne måten øker. Det skapes en bevisstgjøring omkring et målorientert fokus, hvem som skal kontaktes og på hvilken måte. Fagkunnskap settes i fokus og dette er noe politiet kan nyttiggjøre seg av i relasjonsfasen. Politiet kan tilegne seg kunnskap omkring bakgrunnen til den eleven de skal møte, på den måten vil aktivt oppsøkende politiarbeid stå i fokus og en bro for tillit og forståelse bygges.

På den andre siden vil fokuset på personlig tillit konkurrere med perspektivet institusjonell tillit. Tilliten knyttes direkte til uniformen og ikke til personen som har uniformen på seg. Eleven som ikke daglig omgås politiet kan fort bli blendet av uniformen og se alle polititjenestepersoner som en og samme. Det tar tid å bli kjent med noen og kanskje spesielt noen du oppfatter kan ha en stigmatiserende mening om ditt folkeslag og kultur. Tillitsundersøkelser i USA har vist at tilliten oftere knyttes til politiets ivaretagelse av rettferdighet og respekt (Egge og Ganapathy, 2012). Undersøkelsene viste at det viktigste for publikum var å bli sett og hørt og behandlet etter likhetsprinsippet (Auglend, Mæland & Rødsandhaug, 2004:419). Dette burde også kunne overføres til et elevperspektiv.

Elever lærer om rettferdighet og lik behandling i undervisningen skolen tilbyr, det må derfor være et viktig poeng at politiet som en legal maktforvalter også tilbyr den samme behandlingen. Samtidig utviser politiet skjønn og i den sammenheng er det viktig at maktmonopolet ikke skal bidra til kontrollen blir stigmatiserende ovenfor enkelte minoritetsgrupper.

Når politiet kommer på banen, slik jeg har presentert det i denne oppgaven, så har det vært en episode i forkant, alvorlig nok til at skolen har tilkalt politiet og innkalt til et møte. Årsaken til episoden vil muligens kunne avdekkes på et slikt møte og hva som skal skje videre, hvilke konsekvenser handlingen skal få, vil også kunne diskuteres. Hva kan relasjonen og tilliten som bygges bidra med i videre samarbeid mellom politi og elev?

HVOR KAN VEIEN VIDERE FØRE?

Personorientert forebygging som en strategi

Lie (2011) presenterer flere forebyggingsstrategier i sin bok *I Forkant*. Jeg har valgt å fokusere på relasjonen som skapes mellom politi og elev, sett i et personorientert perspektiv. Relasjonen som skapes i kontaktetableringsfasen, kan få et positivt eller et negativt utfall, og videre være med på å påvirke samarbeidet mellom politi og elev. Muligheten for at politikontakten kan følge opp eleven over tid er tilstede i Oslo skolen og kan på bakgrunn av tillitsbåndet skape en relasjon i utviklingen til eleven. Det at noen elever kan få et mer uheldig utgangspunkt for veien videre, på bakgrunn av valg tatt på skolen, kan ikke ses på som et ukjent fenomen, men hva kan politiet da bidra med? Hvordan kan politiets personorienterte forebyggingsstrategi innvirke på elevenes valg for veien videre?

Lie (2011) skriver at det personorienterte arbeidet er rettet mot ungdom som omfattes å ha forhøyet risiko for å begå lovbrudd. Øia (2012) har funnet at de mest kriminelle unge i Oslo er gutter med innvandringsbakgrunn. Øia har faktorisert og gradert deltakelsen i kriminelle handlinger i ulike kategorier. I samme undersøkelse ble det også funnet at unge med innvandrerbakgrunn er den andelen som minst deltar i organisert aktivitet, i form av en klubb, et lag eller en forening. Dette kan være viktige faktorer som kan være med på å gi politiet en forståelse av hva som kan være innfallsvinkelen for å hjelpe til å forebygge en uheldig utvikling for eleven med innvandrerbakgrunn. Lie skriver videre at det tverretatlige samarbeidet mellom ulike institusjoner, har en felles målsetning «å forebygge en negativ utvikling hos den enkelte ungdom» (Lie 2011:63).

Politiet får en unik måte å bli kjent med eleven i møtet på skolen. Rammene som dannes her vil være med på forme grunnlaget for det videre samarbeidet. Hvordan kan politiet bidra til en positiv forandring for et «problembarn»? Det formelle og uformelle rammeverket rundt eleven vil kunne være utslagsgivende i forhold til suksessfaktorene for et godt samarbeid, skriver Lie (2011). Politiet har på den ene siden kompetanse og en forståelse av det kriminalitetsbildet vi i dag befinner oss i. Formidling av slik kunnskap kan være en måte og nå frem til eleven på, men da vil tilliten og troverdigheten som er oppnådd mellom politi og elev være utslagsgivende for virkningen av denne formidlingen. På den andre siden sitter også andre samarbeidene etater med kunnskap som eleven kan identifisere seg med. Å trekke ut eleven, og fokuserer på denne ene elevens behov og ønsker kan være en måte å ta tak i utfordringene på.

Eleven jeg møtte i skolen sa at kommunikasjon, både muntlig og skriftlig, var et stort hinder for å fungere optimalt. Det ikke å kunne kommunisere ordentlig skapte en frustrasjon som måtte ut, samtidig som savnet etter egen kultur og tilhørighet vokste. Lie skriver også at «stigmatisering kan føre til at ungdommen og de som identifiserer seg med han, blir skjøvet ytterligere inn i et avviksmønster» (Lie, 2011: 89). Kan det da være aktuelt, sett fra et personorientert perspektiv, å sette forebyggingen i et lys der ikke bare enkelteleven er i fokus, men kanskje en hel klasse? Spørsmålet genererer flere spørsmål enn svar. Politiet har hatt muligheten til å bli kjent med eleven og kan derfor bruke tillitsbåndet i en positiv vinkling, åpne muligheter for eleven. Finne sosiale arenaer som eleven kan integreres via og vise at det kan være nyttig å lytte til politiets synspunkter, i et annet perspektiv.

Forebygging på personnivå utløser også agendaen som de ulike etatene baserer sitt arbeid på. På den ene siden kan man være opptatt av en genuin forandring av elevens holdninger, mens den på den andre siden er et ønske om en reaksjon som påvirker eleven til å kunne reflektere. Relasjonen og tilliten som skapes mellom politi og elev vil her kunne blitt satt på prøve. Handler forandringen av elevens holdninger om frivillighet eller tvang? Forutsatt at det har blitt dannet en positiv relasjon, der det er gjensidig tillit. Politiet lytter til eleven og eleven lytter til politiet. Vil eleven være motivert til å motta hjelp eller vil motivasjonen til endring avta dersom et samarbeid avvikles? Den relasjonen som skapes kan være en bidragsyter til holdningsendringer, ikke bare hos eleven, men også nettverket rundt. Holdningsendring mot en uheldig utvikling som leder mot en avvikerrolle og ytterligere stigmatisering. Forståelse og tillit har egenskaper som kan belyse dette fra politiets vinkel over til eleven, gjennom oppfølging og genuin interesse for integrering.

Politiet som autoritet og som omsorgsperson kan virke motstridene, men er like fullt gjeldene, både for barn og for voksne. Politiet i Oslo har jevnlig samtaler i barneskolen og en politikontakt er tilgjengelig for samtaler dersom det viser seg aktuelt. At politiet bryr seg på klassenivå og elevnivå er viktig å belyse, men som Lid skriver, «politiet må også trekke seg ut (...) det er faktisk skolen og foreldrene som eier problemet» sitert av Lie (2011:97). Her trekker Lie (2011) inn *Konflikt som eiendom* skrevet av Nils Christie. Politiet har en mulighet til å påvirke eleven til å ta ansvar for sine handlinger, den autoritære formelle sosiale kontrollen (Christie, 1997) politiet besitter kan på den ene siden ha en slik kraft at eleven direkte tar til seg formaningen, eller på den andre siden få eleven til å velge et mer opprørsk utfall mot den autoritære myndighet. Innfallsvinkelen kan likevel være å gjøre eleven klar over at det kun er eleven selv som har makt over sin egen konflikt. Politiet kan her bidra til å opprettholde denne makten, og ikke gi bort eller ta konflikten bort fra eleven (ibid.). Politiets innflytelse og forståelse av makt kan være en ledetråd for eleven, forståelse og identifisering med politiet, ikke bare ekskludering og usynliggjøring av et problem.

AVSLUTTENDE ORD

Har oppgaven gitt bidratt til fokuset på relasjonsbygging og kunnskapsorientert fremtoning i møtet med minoritetsgrupper? Jeg mener oppgaven gir et bidrag til dette, men at spørsmålet er omfattende og vanskelig. Innledningen på oppgaven avslører at jeg ikke vil forsøke å komme med et fasitsvar, men belyse utfordringer og muligheter i møtet mellom elev og politi. Jeg har forsøkt å holde en objektiv vinkling på oppgaven og ikke bli for påvirket av stereotype oppfatninger omkring elever med innvandringsbakgrunn.

En uke på Forebyggende avdeling er langt fra nok til å få et fullkomment og helhetlig bilde av politikontaktens innsats og kontaktetablering med eleven. Jeg hadde ikke muligheten til å følge opp videre hvordan forholdet mellom eleven og politiet utartet seg videre, og heller ikke hvordan tiltakene som ble igangsatt for eleven ble gjennomført. Inntrykket av at den personlige interessen for å jobbe med barna må være tilstede for den enkelte polititjenesteperson har for meg fremstått som en viktig faktor, da andre avdelinger ikke på samme måte verdsetter forebyggende arbeid på samme måte som «ordentlig politiarbeid». Det tverretatlige fokuset er også vist seg som viktig, men konkurrerende interesser vil kunne bidra til at hva som betegnes som viktig for eleven vil variere avhengig av hvilken etat som stiller kravet.

Betydningen av å skape en arena for samtale og forståelse har blitt et gjennomgående tema i oppgaven. Eleven får mulighet til å se personen bak uniformen som ønsker å bidra til en forandring, ikke bare nok en person i uniform. Mulighetene for videre hospitering på Forebyggende avdeling er for studentene i Oslo begrensede. Noe av det viktigste som jeg mener bør trekkes frem, må være muligheten til å møte eleven på elevens arena. Maktbalansen kan med dette flyttes og muligheten til å bli kjent bli større.

«Eleven sluttet etter hvert å gråte. Tittet opp fra bordplata, men sa ikke stort. Politikontakten, foreldrene og kontaktlæreren diskuterte hva de kunne gjøre, slik oppførsel var ikke akseptert. Mye diskusjon endte med et forslag om å få eleven til å begynne på en lagsport, ta del i noe sosialt utenfor skolens rammer. Eleven nikket bekræftende og sa at det kunne kanskje være noe».

Hvordan det gikk videre vet jeg ikke. Det jeg vet er, at mitt syn på forebyggende politiarbeid forandret seg gjennom praksisåret og gjennom å skrive denne oppgaven. Det er mange muligheter til å reagere, men kunnskap, forståelse og brobygging gjennom tillit og relasjoner vises å være en viktig grunnpilar for at et samarbeid kan etableres og bli vellykket.

BIBLIOGRAFI

- Politiinstruksen.* (1990). Hentet 27. Mars, 2013 fra Alminnelig tjenesteinstruks for politiet: <http://www.lovdata.no/for/sf/in/td-19900622-3963-020.html>
- Oslo Kommune - utviklings- og kompetanseetaten.* (2012). Hentet 28. Mars, 2013 fra Statistikk om folkemengden i Oslo 2012: <http://www.utviklings-og-kompetanseetaten.oslo.kommune.no/getfile.php/utviklings-%20og%20kompetanseetaten%20%28UKE%29/Internett%20%28UKE%29/Dokumenter/Oslostatistikken/Befolkning/Folkemengde/Folkemengde%202012/02.01bef2004-2012.htm>
- Oslo Kommune - utviklings- og kompetanseetaten.* (2012). Hentet 28. Mars, 2013 fra Innvandring 2012: <http://www.utviklings-og-kompetanseetaten.oslo.kommune.no/getfile.php/utviklings-%20og%20kompetanseetaten%20%28UKE%29/Internett%20%28UKE%29/Dokumenter/Oslostatistikken/Befolkning/Innvandrere/Innvandrere2012/innv06.02.12.htm>
- Auglend, R. L., Mæland, H. J., & Rødsandhaug, K. (2004). *Politirett*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Bjerknes, O. T., & Hoff Johansen, A. K. (2009). *Etterforskningsmetoder - en innføring*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad Et Bjørke AS.
- Cappelen Damm AS. (2011). Lov av 4. august 1995 nr. 53 om Politiet (Politiloven). Cappelen Damm AS.
- Christie, N. (1997). Sosial kontroll. I L. Finstad, & C. Høigård (Red.), *Kriminologi*. Oslo: Pax Forlag AS.
- Egge, M., & Ganapathy, J. (2012). *Kommunikasjon og konflikthåndtering, publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv. Snakk om tillit!* (P. Lagestad, Red.) Oslo: Gyldendal Akademisk forlag.
- Finstad, L. (2000). *Politiblikket*. Oslo: Pax.
- Frøyland, L. R., & Sletten, M. A. (2012). Mindre problematferd for de fleste, større problemer for de få? En studie av tidstrender i problematferd: 1992. 2002 og 2010. *Tidsskrift for ungdomsetterforskning*, 12(2-2012), ss. 43-66.
- Grimen, H. (2001, 10. Desember). *Tidsskrift for den Norske Legeforening*. Hentet 6. Mai, 2013 fra Tillit og makt - tre sammenhengar: <http://tidsskriftet.no/article/464592/>
- Johannesen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (4. utg.). Oslo: Abstrakt forlag.

- Justis- og Beredskapsdepartementet. (2010, 29. November). *Råd fra Politiet, Barn og unge*. Hentet 26. Mars, 2013 fra <https://www.politi.no>:
https://www.politi.no/oslo/rad_fra_politiet/barn_og_unge/
- Kinge , E. (2012). *Tverretattlig samarbeid omkring barn. En kilde til styrke og håp?* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Lid, S. (2007). *Samarbeidet mellom skole og politi - et tveegget sverd*. Oslo: (Masteravhandling i kriminologi, Institutt for kriminologi og retts sosiologi. Juridisk fakultet ved Universitetet i Oslo).
- Lie, E. M. (2011). *I Forkant, kriminalitetsforebyggende politiarbeid*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Øia, T. (2012). *Ung i Oslo 2012: Nøkkeltall*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- PHS. (2012). Fagplan for Bachelorstudiet B3, Studieåret 2012/2013. Politihøgskolen.
- Politidirektoratet. (2002). *Strategiplan for forebyggende politiarbeid 2002-2005*. Hentet 26. Mars, 2013 fra <https://www.politi.no>:
https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_377.pdf
- Politidirektoratet. (2011). *Trygghet og tillit - Politiets arbeid i et multietnisk samfunn*. Hentet 7. Mai, 2013 fra https://www.politi.no/vedlegg/rapport/Vedlegg_1301.pdf
- Politiet. (u.d.). *Oslo Politidistrikt*. Hentet Mars 26, 2013 fra Råd fra politiet:
https://www.politi.no/oslo/rad_fra_politiet/barn_og_unge/
- Politihøgskolen. (2010). *Kommunikasjon og konflikthåndtering B1 2010/2011. Personlighet - lederutvikling*. Politihøgskolen.
- St.meld. 42 (2004-2005). (2005). *Politiets rolle og oppgaver*. Oslo: Justis og politidepartementet.
- Syse, H. (2005). *Veier til et godt liv. Filosofiske tanker om hverdagslivets etikk*. Oslo: Aschehoug & Co.

SELVVALGT PENSUM

- Frøyland, L. R., & Sletten, M. A. (2012). Mindre problematferd for de fleste, større problemer for de få? En studie av tidstrender i problematferd: 1992, 2002 og 2010. *Tidsskrift for ungdomsetterforskning*, 12(2-2012), ss. 43-66.
- Kinge, E. (2012). *Tverretatlig samarbeid omkring barn. En kilde til styrke og håp?* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Lid, S. (2007). *Samarbeidet mellom skole og politi - et tveegget sverd*. Oslo: (Masteravhandling i kriminologi, Institutt for kriminologi og retts sosiologi. Juridisk fakultet ved Universitetet i Oslo).
- Øia, T. (2012). *Ung i Oslo 2012: Nøkkeltall*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.